

رویکردهای اخلاقی اندیشمندان مسلمان (مروری اجمالی بر مکاتب اخلاقی در جهان اسلام)

تألیف و تدوین
دکتر زارع شیبانی
عضو هیأت علمی - انشگاه فرهنگیان
دسر ادیسی
کارشناسی ارشد فلسفه و کلام اسلامی

انتشارات آرایان

۱۳۹۷

سرمشقنامه	: رازع شیبانی، کورش، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: رویکردهای اخلاقی اندیشمندان مسلمان: (مروری اجمالی بر مکاتب اخلاقی در جهان اسلام) / تألیف و تدوین کورش رازع شیبانی، زهرا رویایی.
مشخصات نشر	: تهران: آرایان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۵۲ص.
شابک	: 978-600-9879-20-5
وضعیت فهرست نویسی	: فبا
یادداشت	: کتابنامه : ص. ۵۱.
موضوع	: اخلاق اسلامی
موضوع	: Islamic ethics
شناسه افزوده	: رویایی، زهرا، ۱۳۴۲ -
ده بندی کنگره	: BPT27/A/29 ۱۳۹۷
ده بندی دهی	: ۳۹۷/۶۱
شماره کتابشناسی ملی	: 01111508

رویکردهای اخلاقی اندیشمندان مسلمان (مروری اجمالی بر مکاتب اخلاقی در جهان اسلام)

تألیف و تدوین: کورش رازع شیبانی - زهرا رویایی

ناشر: آرایان

ناظر فنی: علیرضا...

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۷۹-۲۰-۵

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه فاتحی داریان، پلاک ۶، طبقه اول،

تلفن ۱: ۶۶۹۷۱۳۴۴ - تلفن ۲: ۶۶۴۰۰۲۳۵

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه
۱۱.....	تعریف موضوع
۱۲.....	ضرورت موضوع و اهداف آن
۱۳.....	اهداف بیشتر
۱۳.....	مراحل و سطوح علم اخلاق اسلامی
۱۳.....	الف) اندیشه و سیرت اخلاقی در جزیره العرب پیش از ظهور اسلام
۱۶.....	ب) اندیشه و سیرت اخلاقی جهان عرب و اسلام پس از نزول وحی
۱۸.....	مرحله یکم: اخلاق علمی
۱۹.....	ویژگیهای عمومی اثار اخلاق علمی
۲۰.....	نمایندگان شاخص مکتب علمی و تارشان
۲۱.....	مرحله دوم: اخلاق فلسفی
۲۲.....	مبانی انسان شناسی اخلاق فلسفی
۲۳.....	سقوط انسان نتیجه خروج قوا از اعتدال
۲۳.....	فرآیند شکوفایی خرد از دید حکما
۲۵.....	رویکردهای مختلف اندیشمندان مسلمان در اخلاق فلسفی
۲۹.....	مرحله سوم: اخلاق عرفانی
۲۹.....	تمایز میان عرفان و تصوف
۳۲.....	طبقات عرفا و ادوار تصوف
۳۶.....	مراحل رشد عرفان عملی و خصوصیات هر دوره
۳۶.....	الف) دوره پیش از تدوین
۳۶.....	ب) دوره پس از تدوین
۳۸.....	مبانی معرفت شناختی و انسان شناختی مکتب اخلاقی عرفا
۳۹.....	مراتب ده گانه صعودی نفس
۴۰.....	حرکت و پویایی در اخلاق عرفانی
۴۱.....	علت اختلاف نظر در شماره مقامات و احوال
۴۳.....	مقایسه مکتب های فلسفی و عرفانی

الف - تفاوت های جوهری و ذاتی	۴۳
ب- تفاوت های عرضی	۴۴
مرحله چهارم : اخلاق تلفیقی	۴۵
انواع آثار اخلاق تلفیقی	۴۶
۱- تلفیق حداکثری	۴۶
۲- تلفیق حداقلی :	۴۶
ج- جمع بندی	۴۷
منابع و مآخذ	۵۱

وَأَنْكَ لَعَلَى خَلْقٍ عَظِيمٍ

در جهان امروز - علیرغم همه تبلیغات شیطانی و بمباران اطلاعاتی جبهه استکبار - عطش فزاینده انسانی به دین و اخلاقیات پیوسته رو به فزونی نهاده است و در برابر این همه کشش و تقاضا در بین جوانان ما کتب و منابع روان و غیر مغلق - که بتواند پاسخگوی خواسته های نسل جوان ما باشد و در عین حال ریشه در فرهنگ غنی خودی داشته باشد - کمتر یافت می شود. این نوشتار هر چند که از مصطلحات تخصصی بهره نبرد اما تلاش شده که حتی المقدور از بیان پیچیدگی ها دوری کند.

از "ولتر" نقل شده که: "کتاب ها از کتاب ها پدید می آیند." متن حاضر نیز هر چند سخن جدیدی ندارد اما به جهت اختصار و سادگی می تواند پاسخگوی بخشی از نیازهای اخلاقی نسل نو باشد؛ بنابراین و هر چه می که ان شاء الله در چند مجلد کوچک تحت عنوان "اخلاق به زبان ساده" تقدیم خواهد شد تلاشی برای پر کردن این خلأ در جامعه اسلامی مان است.

با مطالعه این جلد، خوانندگان می توانند اطلاعاتی اجمالی در مورد معنی اخلاق، مکاتب اخلاقی در جهان اسلام و برخی ویژگی ها و تفاوت های هر مکتب پیدا کنند. مخاطبان جوان در صورت اشتیاق به مطالعه تخصصی و عمیق تر می توانند

به کتب و مقالات اشاره شده در کتابنامه - خصوصاً کتاب ارزشمند "کتابشناخت اخلاق اسلامی" - مراجعه نمایند.

یارب از عرفان مرا پیمانه‌ای سرشار ده

چشم بینا، جان آگاه و دل بیدار ده

مرا ر موی حواس من به راهی می‌رود

این پریشان سیر را در بزم وحدت بار ده

برنمی‌آید به حفظ جام، دست رعشه دار

قوت بازوی توفیقی مرا در کار ده

مدتی گفتار بی‌کرا را کردن مرحمت

روزگاری هم به من کردار بی‌گفتار ده^۱